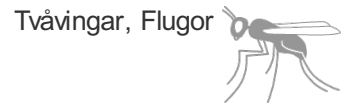

Brachyopa cinerea

Arktisk savblomfluga

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Sårbar (VU)
B2ab(iii)c(iv)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Diptera (tvåvingar), **Familj:** Syrphidae (blomflugor), **Släkte:** *Brachyopa*, **Art:** *Brachyopa cinerea* - arktisk savblomfluga Wahlberg, 1844 **Synonymer:** brun trädsavblomfluga

Kännetecken

En liten gråsvart art med till större delen glänsande svart bakkropp samt bjärt kontrasterande gult ansikte, orange skutell och bruna ben. Hanen har tydligt åtskilda ögon och gulbrun till brun bakkroppsspets. Förekommer i Norrbotten på fuktiga sandmarker med lövskog.

Längd ca 7 mm. Ansikte gult med gula antenner, vars tredje segment har nästan naket antennborst och saknar sinnesgrop. Hanens ögon åtskilda motsvarande diametern av en till två ögonfasetter. Ryggsköld, skuldror och sidoplatar mörka med grå pudring. Ryggsköldens behåring av varierande längd (hos hanen upprättstående, hos honan något bakåtlutande). Behåringen är övervägande svart men här och var (framför allt mellan skuldrorna) finns inslag av gula hår. Skutell orangefärgad med kort, både ljus och svart, halvt åtliggande behåring samt talrika och hos hanen kraftiga svarta borst längs bakkanten. Bakkropp övervägande mörkbrun till svart och glänsande, hos hanen med gulbrun till brun spets samt grå pudring på tergite 1 och 2 (ses bäst från sidan). Vingar gultonade med något gulare vingmärke. Varken larven eller puppan är beskrivna.

I Fjärran östern förekommer arten tillsammans med den liknande *Brachyopa primorica* som har mörka vingpetsar.

Utbredning och status

I Sverige är arktisk savblomfluga bara känd från Norrbotten. Det är ännu osäkert om arten är extremt sällsynt eller bara förbisedd. C. H. Boheman och P. Wahlberg samlade ett antal hanar och honor vid Råbäcken och Storsand under sin resa uppför Luleälven 1843. Det enda fyndet därefter är en hane påträffad på Haparanda Sandskär 1996. I övriga Norden förekommer arten endast i Norge och Finland. I Norge finns fynd från 1941, 1979, 1981 och 1990; dels runt 69° N, dels i söder (Oppland, troligen >1000 m ö.h.). Samtliga norska fynd är hanar. I Finland gjordes det senaste fyndet 1949 nära Tana älv i Enare lappmark, och arten anses där vara en stor raritet med tidigare fynd bara från Sääksmäki i Södra Tavastland samt Kuopio i Norra Savolax. Spridda nya fynd har också gjorts längs finska sydkusten. I övriga Europa förekommer arten endast sällsynt i nordvästra Ryssland. Världsbredningen omfattar dessutom Sibirien, österut till Amur och Stilla havet.

Ekologi

Arktisk savblomfluga förekommer i boreal lövskog med björk, gråal och sälg på fuktig och sandig mark upp till trädgränsen. Boheman och Wahlberg dokumenterade år 1843 blombesök på ripvide *Salix glauca* och trädgårdsvinbär *Ribes rubrum*. Dessa fynd gjordes under perioden 11-16 juni; då björkarna slog ut, och bl.a. kabbleka och sälg blommade. Alla nordiska fynd är gjorda mellan början av juni och mitten av juli. Larven är inte beskriven men lever sannolikt på savflöden eller under barken på lågor av lövträd som al, asp, björk och sälg. Arten kan möjligen gynnas av skador på träd som åstadkoms vid islossningen längs älvsträckor eller av packis i kustbandet.

Exemplaret från Haparanda Sandskär är taget den 21-23 juni. Norska fynd av hanar är gjorda under perioden 6 juni-8 juli åren 1941, 1979, 1981 och 1990. De observerades på blad i kanten av skog med björk, vide, al och på videkissar i öppen fuktig björkskog. Larven lever troligen på bakterier eller andra mikroorganismer (Rotheray 1993).

Hot

Möjligen kan reglering av Luleälven ha decimerat lämpliga lokaler.

Åtgärder

För att kunna uttala sig om specifika åtgärder behöver artens förekomst och biologi klarläggas.

Övrigt

Namngivning: *Brachyopa cinerea* Wahlberg, 1844. Öfvers. K. Vetensk. Akad. Förh. 1: 65. Svensk synonym: brun savblomfluga.

Etymologi: cinerea fem. av cinereus (lat.) = askgrå.

Uttal: [Brakyópa sinérea]

Litteratur

Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Tvåvingar: Blomflugor: Eristalinae & Microdontinae. Diptera: Syrphidae: Eristalinae & Microdontinae. 2009. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Bartsch, H. 1995. *Check List for Swedish Hoverflies*. Järfälla

Bartsch, H. 1997. Efterlysta, ovanliga, förbisedda och några andra intressanta norrländska blomflugor (Diptera, Syrphidae). *Natur i Norr* 16: 69–94.

Bartsch, H. (in press). Swedish Catalogue for Hoverflies (Diptera, Syrphidae).

Boheman, C. H. 1844. Resa i Lappland. *Öfv. KVA förhandl. 1. årg.*: 95–105.

Frey, R. 1950. Dipterfaunan vid Tana älv i Utsjoki sommaren 1949. *Notulae Entomol.* 30: 5–17.

Nielsen, T.R. 1992. On the syrphid genera *Brachyopa* Meigen and *Hammerschmidtia* Schummel (Diptera) in Norway. *Fauna Norv. Ser. B* 39: 39–43.

Nielsen, T.R. 1998. Hoverflies (Dipt., Syrphidae) in the arctic Pasvik valley, Norway. *Fauna Norv. Ser. B* 45: 83–92.

Nielsen, T.R. 1999. Check-list and distribution maps of Norwegian Hoverflies, with description of *Platycheirus laskai* nov. sp. (Diptera, Syrphidae). Norsk Institutt for Naturforskning. Fagrapport 035.

Pettersson, R. & Bartsch, H. 1997. Några blomflugor från Haparanda Sandskär. *Natur i Norr* 16: 47–48.

Rotheray, G.E. 1993. Colour Guide to Hoverfly Larvae (Diptera, Syrphidae). *Dipterists Digest* 9.

Pettersson, R. & Bartsch, H. 1997. Några blomflugor från Haparanda Sandskär. *Natur i Norr* 16: 47–48.

Speight, M.C.D. 2000. Species accounts of European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental and Northern Regions. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S. (eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol.20. Syrph the Net publications, Dublin.

Speight, M.C.D. & Castella, E. 2000. Range and Status data for European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental & Northern Regions. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S.(eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol. 21, Syrph the Net publications, Dublin.

Stackelberg, A.A. 1988. 49. Family Syrphidae. In Bei-Benko, G. Ya. *Keys to the Insects of the European Part of the USSR*, vol. V. Diptera and Siphonaptera, Part II:11-147 Amarind Publishing Co. New Delhi.

Thompson, F.C. 1980. The problem of old names as illustrated by *Brachyopa "conica" Pancer*", with a synopsis of Palaearctic *Brachyopa* Meigen (Diptera: Syrphidae). *Ent. Scand.* 11: 209–216.

Violovith, N.A. 1983. Sibirian Syrphidae. *Transl. Inst. v.Tax. Zoöl. Univ. van Amsterdam* 43.

Wahlberg, P.F. 1844. Nya Diptera från Norrbotten och Luleå Lappmark. Öfvers. K. svenska Vetensk. Akad. Förhandl. 1: 64–68.

Wahlgren, E. 1909. Diptera. 2. Andra underordningen. Flugor. Cyclorapha (Fam. 1. Blomflugor. Syrphidae). *Ent. Tidskr.* 30: 1–86

Zetterstedt, J. W. 1849. *Diptera Scandinaviae*. VIII. Lund.

Författare

Hans Bartsch 2009 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Hans Bartsch 2001. © ArtDatabanken, SLU 2006 (naturvårdsinformation).